

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)

2011. december 8.*

A C-386/10. P. sz. ügyben,

a **Chalkor AE Epexergasias Metallon** (székhelye: Athén [Görögország], képviseli: I. Forrester QC)

fellebbezőnek

az Európai Unió Bírósága alapokmányának 56. cikke alapján 2010. július 29-én benyújtott fellebbezése tárgyában,

a másik fél az eljárásban:

az **Európai Bizottság** (képviselek: E. Gippini Fournier és S. Noë, meghatalmazotti minőségben, segítőjük: B. Doherty barrister, kézbesítési cím: Luxembourg)

alperes az elsőfokú eljárásban,

* Az eljárás nyelve: angol.

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: J. N. Cunha Rodrigues tanácselnök, U. Löhmus, A. Rosas (előadó), A. Ó Caoimh és A. Arabadjiev bírák,

főtanácsnok: E. Sharpston,
hivatalvezető: L. Hewlett főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2011. május 12-i tárgyalásra,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

- ¹ Fellebbezésében a Chalkor AE Epexergasias Metallon (a továbbiakban: Chalkor) az Európai Unió Törvényszéke T-21/05. sz., Chalkor kontra Bizottság ügyben 2010. május 19-én hozott ítéletének (EBHT 2010., II-1895. o.; a továbbiakban: megtámadott ítélet) hatályon kívül helyezését kéri, amelyben a Törvényszék részben elutasította az [EK 81.] cikk és az EGT-Megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/E-1/38.069 – „rézből készült vízvezetékcsövek”-ügy) 2004. szeptember 3-án hozott C (2004) 2826 bizottsági határozat (a továbbiakban: vitatott határozat) 2. cikkének d) pontja értelmében vele szemben kiszabott bírság törlése, illetve csökkentése iránti kérelmét.

Jogi háttér

- 2 A Szerződés [81.] és [82.] cikkének végrehajtásáról szóló első, 1962. február 6-i 17. tanácsi rendelet (HL 1962. 13., 204. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 3. o.) 15. cikkének (2) bekezdése kimondta:

„A Bizottság határozattal 1000-tól 1 000 000 elszámolási egységig terjedő, vagy annál nagyobb összegű bírságot szabhat ki a vállalkozásokra vagy a vállalkozások társulása-ira, de a bírság mértéke nem haladhatja meg a jogsértésben részt vevő egyes vállalkozások megelőző éves üzleti forgalmának 10%-át, ha a vállalkozások szándékosan vagy gondatlanságból:

- a) megsértik az [EK 81.] cikk (1) bekezdését vagy az [EK 82.] cikket; vagy
- b) megszegik a 8. cikk (1) bekezdése szerint fennálló valamely kötelezettséget.

A bírság összegének megállapításakor a jogsértés súlyát és időtartamát is figyelembe kell venni.”

- 3 A 17. rendeletet a 2004. május 1-jétől alkalmazandó, a Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o., magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.) hatályon kívül helyezte, és annak helyébe lépett.

- 4 Az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) és (3) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(2) A Bizottság határozattal bírságot szabhat ki a vállalkozásokra vagy vállalkozások társulásaira, amennyiben azok akár szándékosan, akár gondatlanságból:

a) megsértik a Szerződés 81. vagy 82. cikkét; [...]

[...]

A jogsértésben részt vevő vállalkozások és vállalkozások társulásai tekintetében a bírság egyenként nem haladhatja meg az előző üzleti év teljes forgalmának 10%-át.

[...]

(3) A bírság mértékének meghatározásakor tekintetbe kell venni mind a jogsértés súlyát, mind annak időtartamát.”

- 5 E rendelet 31. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A Bíróság korlátlan jogkörrel rendelkezik az olyan határozatok felülvizsgálatára, amelyekben a Bizottság bírságot vagy kényszerítő bírságot határozott meg. A Bíróság törölheti, csökkentheti vagy növelheti a kiszabott bírság vagy kényszerítő bírság összegét.”

- 6 „A 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az ESZAK-Szerződés 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatás” című bizottsági közlemény (HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o.; a továbbiakban: iránymutatás), amely a vitatott határozat elfogadásának időpontjában alkalmazandó volt, a preambulumban kimondja:

„Az [...] [iránymutatásban] felvázolt elveknek biztosítaniuk kell, hogy a Bizottság határozatai a vállalkozások és a Bíróság előtt átláthatóak és pártatlanok legyenek, ugyanakkor fenn kell tartaniuk a vonatkozó jogszabályok alapján a bírságok kiszabása tekintetében az összforgalom 10%-ának korlátaiban belül a Bizottságra ruházott mérlegelési jogkört. E mérlegelésnek azonban egységes és megkülönböztetéstől mentes, a versenyszabályok megsértésének büntetése terén kitűzött célokkal összhangban álló politikát kell követnie.

A bírság összegének meghatározásánál alkalmazandó új módszer – amelyik egy, a súlyosbító, illetve az enyhítő körülmények figyelembevételével megfelelően növelt, illetve csökkentett alapösszegből indul ki – a következő szabályokat követi.”

- 7 Az iránymutatás 1. pontja szerint „[a]z alapösszeget a jogsértés súlyosságával és időtartamával összhangban határozzák meg, amelyek a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdésében említett kizárólagos feltételek”.
- 8 A súlyosságot illetően az iránymutatás 1. A. pontja kimondja, hogy a jogsértés súlyosságának megállapításánál figyelembe kell venni a jogsértés jellegét, a piacra gyakorolt tényleges hatását, ha ez a hatás mérhető, valamint az érintett földrajzi piac méretét. A jogsértéseket három kategóriába sorolják: enyhe jogsértések, súlyos jogsértések és különösen súlyos jogsértések.

- 9 Az iránymutatás szerint a különösen súlyos jogsértések közé tartoznak többek között az olyan horizontális korlátozások, mint az „árkartell” és a piacfelosztó kvóták alkalmazása. A valószínű bírság alapösszege „20 millió [euró] felett” van. Az iránymutatás kifejti ezen alapösszeg differenciálásának szükségességét figyelembe véve az elkövetett jogsértés jellegét, azt, hogy a jogsértők milyen tényleges gazdasági lehetőségekkel rendelkeznek ahhoz, hogy más piaci szereplőknek, különösen a fogyasztóknak jelentős kárt okozzanak, a bírság elrettentő hatását, továbbá a vállalkozások olyan jogi és gazdasági ismereteit, valamint infrastruktúráját, amely lehetővé teszi számukra annak felismerését, hogy jogsértő magatartást folytatnak. Az iránymutatás kifejti továbbá, hogy ha a jogsértésben több vállalkozás is érintett, szükségessé válhat annak figyelembevétele, hogy az egyes vállalkozások jogsértő magatartása milyen súlyú, és ebből következően milyen tényleges hatást gyakorol a versenyre, különösen, ha az azonos típusú jogsértést elkövető vállalkozások mérete között jelentős különbség áll fenn.
- 10 A jogsértések időtartamát illetően az iránymutatás különbséget tesz az általában egy évnél rövidebb, rövid időtartamú jogsértések, az általában egy-öt évig tartó közepes időtartamú jogsértések és az általában öt évnél hosszabb, hosszú időtartamú jogsértések között. Ez utóbbiakat illetően az iránymutatás rendelkezik a bírság kiegészítő összegéről, azaz a jogsértés súlya alapján meghatározott összeg évi 10%-kal növelhető. Az iránymutatás rendelkezik a hosszú időtartamú jogsértésekért kiszabott bírság növelésének megszigorításáról is annak érdekében, hogy a fogyasztókra hosszú időn át káros hatást gyakorló korlátozásokat hathatós szankciókkal sújtsák, és jobban ösztönözzék a jogsértés bejelentését, illetve a Bizottsággal folytatott együttműködést.
- 11 Az iránymutatás 2. pontja értelmében a bírság alapösszege növelhető súlyosító körülmények, úgymint különösen az ugyanazon vállalkozás(ok) által elkövetett azonos típusú, ismétlődő jogsértések esetén. A említett iránymutatás 3. pontja szerint ezen alapösszeg csökkenthető olyan enyhítő körülmények esetén, mint a jogsértés kizárólag passzív módon vagy a vezetőt követő szerepben történő elkövetése, a megállapodások nem teljesítése vagy a vállalkozás hatékony együttműködése az eljárás során, a kartellügyekben a bírság kiszabásának mellőzéséről vagy a bírság összegének

csökkentéséről szóló bizottsági közlemény (HL 1996. C 207., 4. o.; a továbbiakban: engedékenységi közlemény) alkalmazási körén kívül.

- 12 Az iránymutatás helyébe 2006. szeptember 1-jén az 1/2003/EK rendelet 23. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján kiszabott bírságok megállapításáról szóló iránymutatás (HL 2006. C 210., 2. o.) lépett.
- 13 Az engedékenységi közlemény meghatározza azon feltételeket, amelyek teljesülése esetén a kartellügyben folytatott vizsgálat során a Bizottsággal együttműködő vállalkozások mentesülhetnek az általuk egyébként megfizetendő bírság alól, illetve bírságcsökkentésben részesülhetnek. E közlemény B. címe szerint a bírság összegének legalább 75%-os csökkentésében, illetve teljes bírságmentességben részesülhet különösen azon vállalkozás, amely a Bizottság előtt felfedi a kartellt, mielőtt ez utóbbi vizsgálatot kezdett volna, és anélkül, hogy a Bizottság kellő információkkal rendelkezne a felfedett kartell fennállásának bizonyításához, illetve azon vállalkozás, amely elsőként szolgált döntő bizonyítékokat a kartell fennállásának bizonyításához. Az említett közlemény D. címe szerint a vállalkozás a bírság összegének 10–50%-os csökkentésében részesülhet különösen akkor, ha a kifogásközlés küldését megelőzően a Bizottság számára olyan információkat, dokumentumokat és egyéb bizonyítékokat szolgáltatott, amelyek hozzájárulnak az elkövetett jogsértés fennállásának megerősítéséhez.
- 14 Az engedékenységi közlemény helyébe 2002. február 14-én a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény (HL 2002. C 45., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 155. o.) lépett. A Bizottság a jelen ügyben azonban az engedékenységi közleményt alkalmazta, mivel a vállalkozások e közleményt vették figyelembe akkor, amikor a Bizottsággal együttműködtek.

A jogvita előzményei

- 15 A Chalkor az Athéni Tőzsdén jegyzett, görög jog szerinti társaság. A fellebbező több más, rézből és rézötvözetből készült félkész termékeket gyártó vállalkozással együtt a rézből készült vízvezetékek piacán az árakban való megállapodásra, a piacok egymás közötti felosztására és bizalmas információk cseréjére irányuló kartellben vett részt.
- 16 Ellenőrzések és vizsgálatok után a Bizottság 2004. szeptember 3-án elfogadta a vitatott határozatot, amelynek összefoglalóját az *Európai Unió Hivatalos Lapjának* 2006. július 13-i számában (HL L 192., 21. o.) tették közzé.
- 17 A Bizottság a vitatott határozat (458) és (459) preambulumbekzdésében kiemelte, hogy a kérdéses jogsértés három különálló, azonban egymással összefüggő formában nyilvánult meg. A kartell első ága egy bizonyos típusú sima, rézből készült vízvezetékcsöveket készítő „SANCO-gyártók” között kötött megállapodásokban (a továbbiakban: SANCO-megállapodások) állt. A kérdéses jogsértés második ága a műanyag szigetelésű, rézből készült vízvezetékcsöveket készítő „WICU- és Cuprotherm-gyártók” között kötött megállapodásokat (a továbbiakban: WICU- és Cuprotherm-megállapodások) foglalta magában. Végül a kartell harmadik ága a sima, rézből készült vízvezetékcsövek gyártóinak szélesebb csoportján belül kötött megállapodásokra (a továbbiakban: kiterjedt európai megállapodásoknak) vonatkozott.
- 18 A vitatott határozat (216) preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy a Chalkor részt vett a kiterjedt európai megállapodásokra vonatkozó kartellben, és e csoportban eredetileg öten vettek részt (a továbbiakban: az ötök csoportja). E preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy a Chalkor és három másik vállalkozás csatlakozásával az e csoportban résztvevők száma kilencre emelkedett (a továbbiakban: a kilencek csoportja). A Bizottság szerint az ötök csoportjának és a kilencek csoportjának a tagjai a jövőbeli piaci részesedésekre vonatkozó célkitűzés meghatározása érdekében a referenciaév piaci részesedéseire támaszkodva megpróbálták stabilizálni a sima, rézből készült vízvezetékcsövek

piacát. A Bizottság a vitatott határozat (192) preambulumbekkezdésében úgy vélte, hogy az említett tagok megállapodtak az érzékeny információk cseréjében, a piaci részesedések felosztásában, az értékesítési mennyiségek nyomon követésében, a piacaconkénti „vezető” mechanizmusában, valamint az ártáblázatokat, „irányárak” alkalmazását és árengedményeket magában foglaló árösszehangolásban.

- 19 A Chalkor által elkövetett jogsértés időtartamát illetően a Bizottság a vitatott határozat (597) preambulumbekkezdésében kiemelte, hogy a kérdéses jogsértés legkésőbb 1998. augusztus 29-én kezdődött, és 1999 szeptemberében fejeződött be.
- 20 A Bizottság a vitatott határozatban az 1/2003 rendelet 23. cikkének (2) bekezdése és a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése alapján bírságokat szabott ki. A bírságok összegének megállapítása érdekében a Bizottság az iránymutatásban meghatározott módszert alkalmazta.
- 21 A Bizottság a jogsértés jellegét, a piacra gyakorolt tényleges hatását, az érintett földrajzi piac kiterjedését és az említett piac méretét figyelembe véve megállapította, hogy az érintett vállalkozások különösen súlyos jogsértést követtek el.
- 22 A Bizottság a vitatott határozatban négy csoportot határozott meg, amelyek szerinte a vállalkozásoknak a kérdéses jogsértésben való viszonylagos jelentőségét mutatják. A fellebbező a negyedik kategóriába került.

- 23 A vitatott határozat (683) preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy a piaci részesedéseket az egyes jogsértő vállalkozások által a sima, rézből készült vízvezetékcsövek és a műanyag szigetelésű, rézből készült vízvezetékcsövek együttes piacán a vízvezetékcsövek értékesítésével elért forgalom alapján határozták meg. Ennélfogva, amint e határozat (692) preambulumbekzdéséből kitűnik, a WICU- és Cuprotherm-csöveket nem értékesítő vállalkozások piaci részesedéseit úgy határozták meg, hogy a sima, rézből készült vízvezetékcsövekkel elért forgalmukat elosztották a sima és a műanyag szigetelésű, rézből készült vízvezetékcsövek piacának együttes méretével.
- 24 A Bizottság a Chalkor esetében a bírság kiindulási összegét 9,8 millió euróban állapította meg. Ahogyan a többi vállalkozás esetében is, a Bizottság a bírság kiindulási összegét a jogsértés teljes évei esetében 10%-kal, valamennyi további hat hónaptól egy évig tartó időszak esetében pedig 5%-kal növelte. Mivel a Chalkor a kartellben tizenkét hónapon keresztül vett részt, a bírság 9,8 millió eurós kiindulási összegét 10%-kal kellett növelni, így annak teljes összege 10,78 millió euróra emelkedett.
- 25 A Bizottság az engedékenységi közlemény D. címe alapján a Chalkor bírságának összegét 15%-kal csökkentette. A bírság végső összege tehát 9,16 millió euró lett.

A Törvényszék előtti eljárás és a megtámadott ítélet

- 26 A Törvényszékhez benyújtott keresetének alátámasztására a fellebbező hat, a kartellben való részvétele kényszerű jellegének figyelmen kívül hagyására, a bírság kiindulási összegének téves megállapítására, a bírság kiindulási összegének a jogsértés időtartamára tekintettel való téves növelésére, az enyhítő körülmények figyelmen kívül

hagyására, az engedékenységi közlemény téves alkalmazására, illetve a bírság aránytalan összegére alapított jogalapra hivatkozik.

- 27 A fellebbező által felhozott jogalapok megvizsgálása előtt a Törvényszék a megtámadott ítélet 61–64. pontjában emlékeztetett a Bizottság által versenyügyben elfogadott határozatok bírósági felülvizsgálatának elveire.
- 28 A második jogalap vizsgálata keretében a Törvényszék megállapította, hogy a Bizottság nem vizsgálta meg azon kérdést, hogy a kartell kizárólag egyetlen ágában részt vevő jogsértő vállalkozás az 1/2003 rendelet 23. cikkének (3) bekezdése értelmében kevésbé súlyos jogsértést követ-e el, mint azon jogsértő vállalkozás, amely ugyanazon kartell keretében annak valamennyi ágában részt vesz. Márpedig e kérdés a jelen ügyben annál is inkább jelentős volt, mivel a fellebbező csak a kiterjedt európai megállapodásokban vett részt, és felelősségét nem állapították meg a kartell másik két ága, azaz a SANCO-megállapodások, valamint a WICU- és Cuprotherm-megállapodások tekintetében. Következésképpen a Törvényszék a bírságot 10%-kal csökkentette.
- 29 A Törvényszék a fellebbező többi jogalapját elutasította.

A felek kérelmei és a Bíróság előtti eljárás

- 30 A Chalkor azt kéri, hogy a Bíróság:
- a megtámadott ítéletet egészben vagy részben helyezze hatályon kívül annyiban, amennyiben az elutasította a vitatott határozat 1. cikkének megsemmisítése iránti kérelmét;

- a vele szemben kiszabott bírságot törölje vagy lényegesen csökkentse, illetve rendeljen el bármilyen más, megfelelőnek bizonyuló intézkedést, és
- a Bizottságot kötelezze a költségek viselésére, ideértve a Törvényszék előtti eljárással kapcsolatban felmerült költségeket is.

³¹ A Bizottság azt kéri, hogy a Bíróság:

- utasítsa el a fellebbezést, és
- a fellebbezőt kötelezze a költségek viselésére.

³² A Bíróság általános értekezletén úgy határozott, hogy a jelen ügyet a főtanácsnok indítványa nélkül bírálják el, és az ugyanazon kartellre vonatkozó C-389/10. P. sz., KME Germany és társai kontra Bizottság ügygel egy napon tárgyalják. Mivel azonban a fellebbező azon téves jogalkalmazásra alapított jogalapra is hivatkozott, miszerint a Törvényszék korlátozott bírósági felülvizsgálatot végzett, amely jogalapot a fellebbezők mind ezen ügyben, mind pedig a KME Germany és társai kontra Bizottság ügyben (C-272/09. P.) is felhozták, amely utóbbi ügyet korábban tárgyalták, és amely az ipari rézcsövek piacán fennálló párhuzamos kartellre vonatkozik, felhívták a feleket Sharpston főtanácsnok ez utóbbi ügyben 2011. február 10-én ismertetett indítványának a tárgyaláson való figyelembevételére.

A fellebbezésről

³³ A Chalkor négy, téves bírósági felülvizsgálatra, az egyenlő bánásmód elvének megsértésére, a bírság Törvényszék általi felülvizsgálatának ésszerűtlen és önkényes jellegére, illetve a vele szemben kiszabott bírság igazolását lehetővé tevő indokolás hiányára alapított jogalapra hivatkozik.

A Törvényszék által elvégzett korlátozott bírósági felülvizsgálattal kapcsolatos téves jogalkalmazásra, illetve az egyenlő bánásmód elvének megsértésére alapított, első és második jogalapról

A felek érvei

34 Az első jogalappal a fellebbező a Törvényszék által annak vizsgálatakor követett módszert kifogásolja, hogy a vele szemben kiszabott bírság megfelelő, jogos és arányos-e a terhére rótt jogellenes magatartás súlyával és időtartamával. A második jogalappal a fellebbező azt kifogásolja, hogy a Törvényszék nem vette figyelembe azon különbségeket, amelyek megkülönböztették a magatartását az ötök csoportjának magatartásától, következésképpen nem egyéniesítette eléggé a szankciót. Mivel e két jogalap a szankció Törvényszék általi felülvizsgálatára vonatkozik, azokat együtt kell megvizsgálni.

35 A fellebbező először is a Törvényszék által a megtámadott ítélet 61–64. pontjában leírt felülvizsgálati módszert vitatja. E pontok szövege a következő:

„61. A Törvényszék feladata tehát annak vizsgálata a [vitatott] határozatban kiszabott bírságok jogszerűségének felülvizsgálata keretében, hogy a Bizottság a mérlegelési jogkörét az iránymutatásban meghatározott módszert követve gyakorolta-e, és amennyiben a Törvényszék azt állapítja meg, hogy a Bizottság e módszertől eltért, meg kell vizsgálnia, hogy ez az eltérés igazolt és jogilag megkövetelt módon indokolt-e. Ezzel kapcsolatosan meg kell jegyezni, hogy a Bíróság helybenhagyta egyrészt magát az iránymutatás alapelvét, másrészt az abban meghatározott általános módszert (a Bíróság C-189/02. P., C-202/02. P., C-205/02. P–C-208/02. P. és C-213/02. P. sz., Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 28-án hozott ítéletének [EBHT 2005., I-5425. o.] 252–255., 266., 267., 312. és 313. pontja).

62. A Bizottság saját mérlegelési jogkörének az iránymutatás elfogadásából származó korlátozásával ugyanis nem összeegyeztethetetlen a Bizottság alapvető mérlegelési mozgásterének fenntartása. Az iránymutatás számos olyan rugalmas elemet tartalmaz, amely lehetővé teszi, hogy a Bizottság diszkrecionális jogkörét a 17. és az 1/2003 rendelet Bíróság által értelmezett rendelkezéseinek megfelelően gyakorolja (a [fent hivatkozott] Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 267. pontja).
63. Ennélfogva azokon a területeken, ahol a Bizottság megőrizte mérlegelési mozgásterét például az időtartamra tekintettel való növelés mértékét illetően, az e mérlegelésekre vonatkozó jogszerűségi felülvizsgálat a nyilvánvaló mérlegelési hiba hiányának vizsgálatára korlátozódik (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-241/01. sz., Scandinavian Airlines System kontra Bizottság ügyben 2005. július 18-án hozott ítéletének [EBHT 2005., II-2917. o.] 64. és 79. pontját).
64. A Bizottság mérlegelési mozgásterére és az azzal kapcsolatban általa meghatározott korlátok főszabály szerint nem kötik a bíróságot korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlásában (a Törvényszék T-67/00., T-68/00., T-71/00. és T-78/00. sz., JFE Engineering és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. július 8-án hozott ítéletének [EBHT 2004., II-2501. o.] 538. pontja), ami feljogosítja a bíróságot a Bizottság által kiszabott bírság összegének [törlésére], mérséklésére, illetve növelésére (lásd ebben az értelemben a Bíróság C-3/06. P. sz., Groupe Danone kontra Bizottság ügyben 2007. február 8-án hozott ítéletének [EBHT 2007., I-1331. o.] 60–62. pontját, és a Törvényszék T-368/00. sz., General Motors Nederland és Opel Nederland kontra Bizottság ügyben 2003. október 21-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-4491. o.] 181. pontját)."

36 Az F. Jacobs által készített és a fellebbezéshez csatolt szakértői véleményre támaszkodva a fellebbező előadja, hogy a Törvényszék nem élt korlátlan felülvizsgálati jogkörével, hanem annak felülvizsgálatára szorítkozott, hogy a Bizottság alkalmazta-e az iránymutatást. A fellebbező különösen a megtámadott ítélet 177. pontját kifogásolja, amelyben a Törvényszék elutasította az érveit arra hivatkozva, hogy azok közvetlenül arra irányulnak, hogy megkérdőjelezzék az iránymutatás által a bírságok összegeinek kiszámítása érdekében bevezetett rendszert. Márpedig az ítélkezési gyakorlat szerint

a Törvényszéket nem köti az iránymutatás, hanem saját magának meg kell vizsgálnia, hogy a bírság a jogellenes magatartás súlyával arányos-e.

- 37 Az alapos felülvizsgálatra vonatkozó kötelezettséget megerősíti az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) és a Charta 47. és 49. cikkével összefüggésben értelmezett EUMSZ 261. cikk. A Chartára vonatkozó magyarázatoknak megfelelően a Charta 47. cikke az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, 1950. november 4-én Rómában aláírt európai egyezmény (a továbbiakban: EJEE) 6. cikkének (1) bekezdésében nyújtott védelmet ülteti át az uniós jogba. A fellebbező e tekintetben úgy érvel, hogy a Bizottság előtt versenyjogi kérdésben folyó eljárások az EJEE értelmében vett büntető jellegű eljárások. Következésképpen, mivel a Bizottság közigazgatási szerv, nem pedig „független és pártatlan bíróság”, a Törvényszék valamely kereset elbírálásakor köteles mind ténybeli, mind pedig jogi szempontból elvégezni a Bizottság határozatainak átfogó bírósági felülvizsgálatát, azaz valamennyi releváns körülményt meg kell vizsgálnia, és saját független mérlegelésére támaszkodva valamennyi ténybeli elemről határoznia kell.
- 38 A fellebbező úgy véli, hogy a jelen ügyben a Törvényszék nem végzett megfelelő bírósági felülvizsgálatot, és közelebbről nem vette figyelembe a jogsértés rövid időtartamát és azt, hogy önként kilépett a kartellból, még mielőtt a Bizottság megkezdte volna vizsgálatait. A fellebbező továbbá a megtámadott ítélet 143–145. pontját kifogásolja, amelyben a Törvényszék arra hivatkozik, hogy a Bizottság a jogsértés időtartama alapján általa alkalmazni kívánt növelés mértékének meghatározását illetően széles mérlegelési mozgástérrel rendelkezik. A fellebbező úgy véli, hogy a Törvényszék tévesen korlátozta bírósági felülvizsgálatát egyszerűen a jogszerűség vizsgálatára.
- 39 A második jogalap keretében a fellebbező úgy érvel, hogy a Törvényszék nem vette figyelembe azonényt, hogy a fellebbező nem kezdeményező, hanem sértetti minőségben van. Így a Törvényszék, mivel kizárólag az értékesítések mennyiségét vette figyelembe, a fellebbező vétkességét nem, ez utóbbit ugyanolyan bánásmódban részesítette, mint a többi vállalkozást. Továbbá tévesen vette figyelembe a görögországi

értékesítések mennyiségét, noha e területet nyilvánvalóan nem érintette a jogsértő magatartás.

- 40 A tárgyaláson a fellebbező úgy vélte, hogy a versenyügyben folytatott eljárásoknak az EJEE 6. cikk értelmében vett büntető jellegére alapított érv a bírósági felülvizsgálatot illetően nem releváns, mivel ez utóbbinak ugyanazon kritériumokat kell figyelembe vennie, legyen szó akár az Emberi Jogok Európai Bírósága ítélkezési gyakorlatának értelmében a büntetőjog kemény magjába tartozó eljárásokról, akár a közigazgatási jogba tartozó eljárásokról, ahogyan a Bizottság előadja. Ugyanakkor a „büntetőeljárásnak” való minősítés jelentőséggel bír a Bizottság előtti eljárásoknak az EJEE 6. cikkre tekintettel való értékelése szempontjából. A fellebbező e tekintetben több kifogást is megfogalmazott.
- 41 Szintén a tárgyaláson a fellebbező kifogásolta a Törvényszék versenyügyekben elvégzett felülvizsgálata koherenciájának hiányát. A Törvényszék egyes ítéletében, úgymint a T-59/99. sz., Ventouris kontra Bizottság ügyben 2003. december 11-én hozott ítéletében (EBHT 2003., II-5257. o.), valamint a T-236/01., T-239/01., T-244/01–T-246/01., T-251/01. és T-252/01. sz., Tokai Carbon és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. április 29-én hozott ítéletében (EBHT 2004., II-1181. o.) alapos felülvizsgálatot végez, míg más ügyekben, úgymint a jelen ügyben is, a Törvényszék a Bizottság széles mérlegelési mozgásterére hivatkozik, és a nyilvánvaló mérlegelési hiba kritériumát alkalmazza.
- 42 A Törvényszék által felfedezett, azzal kapcsolatos hibára hivatkozva, hogy a fellebbező nem vett részt valamennyi megállapodásban, a fellebbező úgy érvel, hogy a Törvényszéknek már emiatt is figyelmesebbnek kellett volna lennie akkor, amikor megvizsgálta, hogy a bírság megfelel-e a jogsértés súlyának.
- 43 A Bizottság hangsúlyozza, hogy az EJEE alkalmazásában a „korlátlan felülvizsgálat” fogalma nem azonos az EUMSZ és az uniós jogszabályok által az uniós bíróságokra ruházott „korlátlan felülvizsgálati jogkör” fogalmával. Az EJEE alkalmazásában

„korlátlan felülvizsgálatot” gyakorló szerv az a hatóság, amely hatáskörrel rendelkezik arra, hogy „bármely ténybeli, illetve jogkérdésben megváltoztassa a meghozott határozatot”. A Törvényszék esetében erről van szó. A Szerződés és az uniós jogszabályok által a bíróságok vonatkozásában a Törvényszékre ruházott korlátlan felülvizsgálati jogkör, amely lehetővé teszi, hogy a Törvényszék a Bizottságnak a bírságra vonatkozó értékelését a sajátjával helyettesítse, túllép az EJEE-nek való megfeleléshez szükséges mértéken, mivel az EJEE kizárólag azt követeli meg, hogy a bíróság megvizsgálhassa a ténybeli tévedések fennállását. A fellebbező jogalapja, miszerint a Törvényszék nem szorítkozhat a jogszerűség vizsgálatára, hanem köteles a bírság arányosságát is megvizsgálni, nem felel tehát meg az Emberi Jogok Európai Bírósága által megállapított kritériumnak.

- 44 A Bizottság végül a megtámadott ítéletre vonatkozó különböző konkrét kifogásokra válaszol.

A Bíróság álláspontja

- 45 A fellebbező az EJEE 6. cikke, valamint a Chartára hivatkozik, amikor egyrészt a bírósági felülvizsgálat elveit, illetve közelebbről azt vitatja, hogy a Törvényszék kijelentette, figyelembe kell vennie a Bizottság széles mérlegelési mozgásterét, másrészt pedig azt kifogásolja, ahogyan a Törvényszék a jelen ügyben a felülvizsgálatot gyakorolta.
- 46 A fellebbezés elbírálásakor a Bíróság feladata az, hogy megvizsgálja, a Törvényszék tévesen alkalmazta-e a jogot, amikor a hozzá benyújtott keresetet elbírálta.

- 47 Következésképpen meg kell vizsgálni, hogy a Törvényszék a jelen ügyben eleget tett-e az általa elvégzendő felülvizsgálatnak, miközben figyelmen kívül kell hagyni a bírósági felülvizsgálatnak a megtámadott ítélet 61–64. pontjában szereplő elvont és deklaratív leírását, mivel e leírás nem minősül a fellebbező által a keresetében hivatkozott jogalapokra adott válasznak, és nem bizonyul a megtámadott ítélet rendelkező része szükséges alátámasztásának.
- 48 Továbbá nem releváns azon érv, miszerint a Törvényszék által versenyügyekben elvégzett felülvizsgálat állítólag nem koherens. A jelen fellebbezés ugyanis a megtámadott ítéletet veti a Bíróság általi felülvizsgálat alá, nem pedig a Törvényszék egész ítélkezési gyakorlatát.
- 49 Továbbá a Bíróság feladata nem az, hogy hivatalból elvégezze a megtámadott ítélet teljes felülvizsgálatát, hanem hogy megválaszolja a fellebbező által felhozott jogalapokat.
- 50 A fellebbező a tárgyaláson úgy vélte, hogy a versenyügyben folytatott eljárásoknak az EJEE 6. cikk értelmében vett büntető jellegére alapított érv a bírósági felülvizsgálatot illetően nem releváns, mivel ez utóbbinak ugyanazon kritériumokat kell figyelembe vennie, legyen szó akár az Emberi Jogok Európai Bírósága ítélkezési gyakorlatának értelmében a büntetőjog kemény magjába tartozó eljárásokról, akár a közigazgatási jogba tartozó eljárásokról.
- 51 Ezenkívül, ahogyan a fellebbező a fellebbezésében kiemelte, a Charta 47. cikke az EJEE 6. cikk (1) bekezdésében nyújtott védelmet ülteti át az uniós jogba. Ennélfogva kizárólag az előbbi rendelkezésre indokolt hivatkozni.

- 52 A hatékony bírói jogvédelem elve az uniós jog egyik alapelve, amely jelenleg a Charta 47. cikkében jut kifejeződésre (lásd a C-279/09. sz. DEB-ügyben 2010. december 22-én hozott ítélet [EBHT 2010., I-13849. o.] 30. és 31. pontját, a C-457/09. sz. Chartry-ügyben 2011. március 1-jén hozott végzés [EBHT 2011., I-819. o.] 25. pontját, valamint a C-69/10. sz. Samba Diouf-ügyben 2011. július 28-án hozott ítélet [EBHT 2011., I-7151. o.] 49. pontját).
- 53 Az intézmények határozatainak bírósági felülvizsgálatára vonatkozó szabályokat az alapító szerződések fektették le. A jelenleg az EUMSZ 263. cikkben foglalt jogszerűségi vizsgálaton kívül előírányozták a rendeletekben előírt szankciókra vonatkozó korlátlan felülvizsgálatot is.
- 54 A jogszerűség vizsgálatát illetően a Bíróság kimondta, hogy noha összetett gazdasági értékeléseket igénylő területeken a Bizottság gazdasági kérdésekben mérlegelési mozgástérrel rendelkezik, ez nem jelenti azt, hogy az uniós bíróság nem vizsgálhatja felül gazdasági jellegű tényeknek a Bizottság általi értelmezését. Az uniós bíróságnak ugyanis nem csupán a hivatkozott bizonyítékok tárgyi valószerűségét, megbízhatóságát és koherenciáját kell vizsgálnia, hanem azt is ellenőriznie kell, hogy e bizonyítékok tartalmazzák-e az adott összetett helyzet értékeléséhez figyelembe veendő összes releváns adatot, és alátámasztják-e a belőlük levont következtetéseket (lásd a C-12/03. P. sz., Bizottság kontra Tetra Laval ügyben 2005. február 15-én hozott ítélet [EBHT 2005., I-987. o.] 39. pontját, valamint a C-525/04. P. sz., Spanyolország kontra Lenzing ügyben 2007. november 22-én hozott ítélet [EBHT 2007., I-9947. o.] 56. és 57. pontját).
- 55 Ami a versenyjogi jogsértések miatt kiszabott szankciót illeti, a 17. rendelet 15. cikke (2) bekezdésének második albekezdése kimondja, hogy a bírság összegének megállapításakor a jogsértés súlyát és időtartamát is figyelembe kell venni. Az 1/2003 rendelet 23. cikkének (3) bekezdésében ugyanezen szöveg szerepel.

- 56 A Bíróság kimondta, hogy a bírságok összegének meghatározása érdekében figyelembe kell venni a jogsértések időtartamát, és az összes olyan tényezőt, amely hatással lehet a jogsértések súlyának értékelésére, mint például az egyes vállalkozások magatartása, az összehangolt magatartások létrehozásában játszott szerepük, az e magatartásokból származó előnyük, a méretük és az érintett termékek értéke, valamint az, hogy az ilyen típusú jogsértések milyen kockázatot jelentenek az Európai Közösség számára (a fent hivatkozott *Musique Diffusion française* és társai kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 129. pontja, a fent hivatkozott *Dansk Rørindustri* és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 242. pontja, valamint a C-534/07. P. sz., *Prym és Prym Consumer* kontra Bizottság ügyben 2009. szeptember 3-án hozott ítélet [EBHT 2009., I-7415. o.] 96. pontja).
- 57 A Bíróság kifejtette továbbá, hogy figyelembe kell venni az olyan objektív tényezőket, mint a versenyellenes magatartások tartalma és időtartama, számuk és intenzitásuk, az érintett piac terjedelme és a gazdasági közrendet ért kár. Az elemzésnek figyelembe kell vennie továbbá a felelős vállalkozások viszonylagos jelentőségét és piaci részesedését, valamint az esetleges visszaesést is (a C-204/00. P., C-205/00. P., C-211/00. P., C-213/00. P., C-217/00. P. és C-219/00. P. sz., *Aalborg Portland* és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2004. január 7-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-123. o.] 91. pontja).
- 58 E számos tényező miatt a Bizottságnak alaposan meg kell vizsgálnia a jogsértés körülményeit.
- 59 Az átláthatóság érdekében a Bizottság iránymutatásokat fogadott el, amelyekben megjelöli, milyen címen veszi majd figyelembe a jogsértés adott körülményeit és a bírság összegére tekintettel ezekből levonható következtetéseket.
- 60 Az iránymutatások, amelyekkel kapcsolatban a Bíróság kimondta, hogy olyan, a gyakorlatban követendő magatartási szabályt tartalmaznak, amelytől a közigazgatás egyes esetekre nézve nem térhet el anélkül, hogy olyan magyarázatot ne adna erre, amely összeegyeztethető az egyenlő bánásmód elvével (a fent hivatkozott *Archer Daniels Midland* és *Archer Daniels Midland Ingredients* kontra Bizottság ügyben 2006. május

18-án hozott ítélet 91. pontja), a Bizottság által a jogsértés vizsgálata során követett módszer, és azon kritériumok leírására korlátozódnak, amelyek figyelembevételét a Bizottság saját maga számára előírta a bírság összegének megállapításakor.

- ⁶¹ Emlékeztetni kell az uniós aktusok indoklására vonatkozó kötelezettségre. A jelen ügyben e kötelezettség igen különös jelentőséggel bír. A Bizottságnak meg kell indokolnia határozatát, és ki kell fejtenie különösen, hogy a figyelembe vett tényezőket hogyan súlyozta és értékelte (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 87. pontját). Az indokolás fennállását a bíróságnak hivatalból kell megvizsgálnia.
- ⁶² Továbbá az uniós bíróság feladata, hogy a hivatkozott jogalapok alátámasztása érdekében a felperes által előterjesztett elemek alapján elvégezze a jogszerűség vizsgálatát. E vizsgálat során a bíróság sem az iránymutatásban említett kritériumok alkalmazásakor figyelembe vett tényezők megválasztását, sem pedig e tényezők értékelését illetően nem hivatkozhat a Bizottság rendelkezésére álló mérlegelési mozgástérre annak érdekében, hogy lemondjon a mind jogi, mind pedig ténybeli szempontból alapos felülvizsgálat elvégzéséről.
- ⁶³ A jogszerűség vizsgálatát kiegészítette a korlátlan felülvizsgálati jogkör, amelyet a 17. rendelet 17. cikke ruházott az uniós bíróságra, és amelyet az EUMSZ 261. cikknek megfelelően jelenleg az 1/2003 rendelet 31. cikke rögzít. E jogkör felruházta a bíróságot arra, hogy a szankció jogszerűségének egyszerű felülvizsgálatán túl a Bizottság értékelését a sajátjával helyettesítse, és következőképpen kiszabott bírságot vagy kényszerítő bírságot törölje, csökkentse vagy növelje (lásd ebben az értelemben a C-238/99. P., C-244/99. P., C-245/99. P., C-247/99. P., C-250/99. P., C-252/99. P. és C-254/99. P. sz., Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2002. október 15-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-8375. o.] 692. pontját).

- ⁶⁴ Hangsúlyozni kell azonban, hogy a korlátlan felülvizsgálati jogkör gyakorlása nem egyezik meg a hivatalból való felülvizsgálattal, és emlékeztetni kell arra, hogy az uniós bíróságok előtti eljárás kontradiktórius. A közrenden alapuló jogalapok kivételével, amelyeket – úgymint a megtámadott határozat indokolásának hiányát – a bíróságnak hivatalból kell megvizsgálnia, a felperesnek kell felhoznia a megtámadott határozattal szembeni jogalapokat, és neki kell bizonyítékokat előterjesztenie e jogalapok alátámasztása érdekében.
- ⁶⁵ Ezen eljárási követelmény nem mond ellent azon szabálynak, miszerint a versenyszabályok megsértése esetén a Bizottság feladata, hogy az általa megállapított jogsértéseket bizonyítsa, és megállapítsa, mely bizonyítékok alkalmasak arra, hogy jogilag megkövetelt módon bizonyítsák a jogsértést alkotó tényállás fennállását. A felperesnek pedig az a feladata a bírósági jogorvoslat keretében, hogy megjelölje a megtámadott határozat vitatott elemeit, e tekintetben kifogásokat fogalmazzon meg, és olyan bizonyítékokat terjesszen elő, amelyek a kifogásai megalapozottságának bizonyítására alkalmas komoly ténykörülményeknek minősülhetnek.
- ⁶⁶ Az egész megtámadott határozat hivatalból való felülvizsgálatának hiánya nem sérti a hatékony bírói jogvédelem elvét. Ezen elv tiszteletben tartásához nem nélkülözhetetlen az, hogy a Törvényszék – amely ugyan köteles megválaszolni a felhozott jogalapokat, és mind jogi, mind pedig ténybeli szempontból felülvizsgálatot gyakorolni – köteles legyen hivatalból újból megvizsgálni az ügy összes iratát.
- ⁶⁷ A Szerződésekben előírt felülvizsgálat tehát magában foglalja, hogy az uniós bíróság mind jogi, mind pedig ténybeli szempontból felülvizsgálatot gyakorol, és jogosult a bizonyítékokat értékelni, a megtámadott határozatot megsemmisíteni és a bíróságok összegét módosítani. Ennélfogva nem tűnik úgy, hogy az EUMSZ 263. cikkben előírt – és az 1/2003 rendelet 31. cikkében foglalt, a bíróság összegére vonatkozó korlátlan felülvizsgálati jogkörrel kiegészített – jogszerűségi vizsgálat sérti a Charta 47. cikkében szereplő hatékony bírói jogvédelem elvére vonatkozó követelményeket.

- 68 Ezt követően meg kell vizsgálni a fellebbező által a megtámadott ítélettel kapcsolatban megfogalmazott különböző kifogásokat.
- 69 A fellebbező először is a megtámadott ítélet 177. pontját kifogásolja, amelyben a Törvényszék elutasította az érveit arra hivatkozva, hogy azok közvetetten arra irányulnak, hogy megkérdőjelezzék az iránymutatás által a bírságok összegeinek kiszámítása érdekében bevezetett rendszert. Márpedig az ítélkezési gyakorlat szerint a Törvényszék nem köti az iránymutatás, hanem saját magának meg kell vizsgálnia, hogy a bírság a jogellenes magatartás súlyával arányos-e.
- 70 E tekintetben ki kell emelni, hogy a megtámadott ítélet 175. pontjában a Törvényszék a fellebbező egyik kifogását a Bizottságnak a fellebbező által nem vitatott magyarázatra hivatkozva utasította el. Ezen ítélet 176. pontjában a Törvényszék kiemelte, hogy még ha feltételezzük is, hogy a fellebbező a rá kiszabott bírság összege aránytalan jellegének bizonyítása érdekében érvelhet azzal, hogy ezen összeg gyengítheti versenyképességét, meg kell állapítani, hogy e tekintetben nem adott elő konkrét elemeket. Ahogyan a Bíróság a jelen ítélet 64–66. pontjában emlékeztetett, a közrenden alapuló jogalapok kivételével a Törvényszék nem köteles hivatalból felülvizsgálni a Bizottság határozatát, hanem a felperes által felhozott, jogellenességre alapított jogalapokról kell határoznia. A jelen ügyben a fellebbező nem kifogásolhatja, hogy a Törvényszék nem határozott fel nem hozott jogalapokról, illetve a kifogásokban és bizonyítékokban oly mértékben nem konkretizált jogalapokról, hogy a Törvényszék el tudta volna végezni a vitatott határozat tényleges felülvizsgálatát.
- 71 Mindenesetre a megtámadott ítélet 178. pontjában a Törvényszék érvelési hiba elkövetése nélkül bizonyította, hogy a fellebbező újból a bírság összegének a jogsértés időtartama alapján való megállapítását próbálta meg vitatni. Ezen ítélet 179. pontjában a Törvényszék helyesen utasította el a fellebbező azon kifogását, miszerint – tekintettel arra, hogy a bírság a jogsértésben való részvétel minden egyes éve után 10%-kal növelhető – a bírság egy hónapra eső mértéke annál alacsonyabb, minél hosszabb ideig vesz rész a vállalkozás a jogsértésben, és emlékeztetett arra, hogy az iránymutatás önkorlátozást jelent a Bizottság részéről. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az

uniós jogalkotó a jogsértés időtartamát mint olyat a bírságok összegének megállapításakor figyelembe veendő tényezőként említi, és a jogalkotó által meghatározott kritérium hiányában az iránymutatás lehetővé teszi annak pontosítását, hogy e tényező hogyan befolyásolja a bírság kiszámítását.

72 Másodszor a fellebbező azon tényt kifogásolja, hogy a Törvényszék nem vette figyelembe az általa elkövetett jogsértés rövid időtartamát. E kifogás azonban azon a feltevésen alapul, hogy a jogsértés időtartama rövidebb volt a Bizottság által a vitatott határozatban figyelembe vett időtartamnál. Meg kell azonban állapítani, hogy a megtámadott ítélet 129. és 130. pontjában a Törvényszék emlékeztetett a jogsértés alkotóelemeit kifejtő ítélkezési gyakorlatra. A Törvényszék ezen ítélkezési gyakorlatra tekintettel ezen ítélet 131–133. pontjában megvizsgálta, mikor kezdődött a jogsértés időszaka, az említett ítélet 134. és 135. pontjában pedig azt, hogy az mikor ért véget. A Törvényszék, miután megállapította, hogy a Bizottság e tényeket nem értékelte tévesen, elutasította a jogalapot.

73 Fellebbezésében a fellebbező nem vitatja e ténybeli értékelést, amely vitatás mindenképpen elfogadhatatlan lenne, mivel a tények értékelése nem tartozik a Bíróság által végzett felülvizsgálat körébe. Ennélfogva meg kell állapítani, hogy a jogsértés időtartamának figyelmen kívül hagyásával kapcsolatos kifogás téves feltevésen alapul, és azt el kell utasítani.

74 Harmadszor a fellebbező azt kifogásolja, hogy a Törvényszék nem vette figyelembe, hogy önként kilépett a kartellból, még mielőtt a Bizottság megkezdte volna vizsgálatait. A Törvényszék azonban a megtámadott ítélet 151. pontjában emlékeztetett azon ítélkezési gyakorlatra, miszerint a Bizottság nem köteles a bírságot olyan jogsértés megszüntetése miatt csökkenteni, amely már ezen intézmény első beavatkozásainak időpontját megelőzően véget ért, ezen ítélet 152. pontjában pedig azon tényre emlékeztetett, hogy a Chalkornak a kartellból való önkéntes kilépését megfelelően figyelembe vették a Chalkor esetében megállapított jogsértő időszak időtartamának kiszámításakor. Ebből következik, hogy a fellebbező kifogása nem megalapozott.

- 75 Negyedszer a fellebbező a megtámadott ítélet 143–145. pontját kifogásolja, amelyekben a Törvényszék arra hivatkozik, hogy a Bizottság a jogsértés időtartama alapján általa alkalmazni kívánt növelés mértékének meghatározásakor széles mérlegelési mozgástérrel rendelkezik. A fellebbező úgy véli, hogy a Törvényszék a bírósági felülvizsgálat elvégzésekor tévesen szorítkozott pusztán annak vizsgálatára, hogy a jogsértés időtartama alapján való bírságnövelés mértéke megfelel-e az iránymutatásnak.
- 76 E tekintetben azon elvekre kell utalni, amelyeket a bírságok összegének meghatározásával kapcsolatban a Bíróság alakított ki az ítélkezési gyakorlatában, és amelyekre a jelen ítélet 56. és 57. pontja emlékeztet. A figyelembe veendő számos tényező szükségképpen különböző lehetőségeket nyújt a Bizottság számára e tényezőknek a jogsértés megfelelő szankcionálása érdekében való mérlegelésekor, súlyozásakor és értékelésekor. A Bizottságra azonban továbbra is vonatkoznak bizonyos kötelezettségek.
- 77 Emlékeztetni kell arra, hogy – ahogyan a jelen ítélet 71. pontjában már megállapításra került – az uniós jogalkotó a jogsértés időtartamát mint olyat a bírságok összegének megállapításakor figyelembe veendő tényezőként említi, és a jogalkotó által meghatározott kritérium hiányában az iránymutatás lehetővé teszi annak pontosítását, hogy e tényező hogyan befolyásolja a bírság kiszámítását. A Törvényszék tehát nem követett el hibát, amikor megvizsgálta, hogy a Bizottság által elvégzett számítás megfelel-e az iránymutatásnak.
- 78 Mindenesetre, és a fellebbező állításával ellentétben, a Törvényszék nem szorítkozott az iránymutatásnak való megfelelés vizsgálatára, hanem a megtámadott ítélet 145. pontjában saját maga megvizsgálta a szankció megfelelőségét is.
- 79 Ötödször a fellebbező úgy érvel, hogy a Törvényszék nem vette figyelembe a sértetti minőségét, hanem ugyanolyan bánásmódban részesítette, mint a többi vállalkozást, mivel kizárólag az értékesítések mennyiségét vette figyelembe, a vétkességét nem. Ki kell azonban emelni, hogy a megtámadott ítélet 72. pontjában a Törvényszék emlékeztetett az ítélkezési gyakorlatra, miszerint a vállalkozásra gyakorolt nyomás nem

mentesíti az előbbi a jogsértésben való részvételért való felelőssége alól (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyeztetett ügyekben hozott ítélet 369. és 370. pontja; az Elsőfokú Bíróság T-17/99. sz., KE Kelit kontra Bizottság ügyben 2002. március 20-án hozott ítéletének [EBHT 2002., II-1647. o.] 50. pontját és T-62/02. sz., Union Pigments kontra Bizottság ügyben 2005. november 29-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-5057. o.] 63. pontját). Ebből következik, hogy a jelen kifogás azon a téves feltevésen alapul, hogy a fellebbező nem a jogsértés felelős résztvevője, hanem sértett.

- 80 Hatodszor a fellebbező azt kifogásolja, hogy a Törvényszék tévesen vette figyelembe a görögországi értékesítések mennyiségét, noha e területet nyilvánvalóan nem érintette a jogsértő magatartás. E kifogás azonban azon a téves feltevésen alapul, hogy Görögországot ki kell zárni a kartell által érintett területből. E tekintetben ki kell emelni, hogy a megtámadott ítélet 120. pontjában a Törvényszék megállapította, hogy a fellebbező nem vitatta a Bizottságnak a vitatott határozat (17) preambulumbekzdésében foglalt azon megállapítását, miszerint az Európai Gazdasági Térség (EGT) területe képezi a kartell által érintett releváns földrajzi piacot, amely területnek Görögország is része.
- 81 Mindenesetre magából a fellebbezőnek a megtámadott ítélet 117. pontjában összefoglalt állításaiból is kitűnik, hogy a fellebbező attól való félelmében vett részt a kartellben, hogy az ötök csoportja a görög piacon megtorlást, azaz dömpinget alkalmaz. Ezen állítások elegendők annak bizonyításához, hogy a kartellben való részvételét azon törekvés motiválta, hogy a görög piacon megvédje magát a versenytől. A kifogás ennél fogva nem megalapozott.
- 82 E fejtegetések összességéből következik, hogy a fellebbező kifogásai nem megalapozottak. Még ha a Törvényszék különösen a megtámadott ítélet 62., 63., illetve 143. pontjában többször is hivatkozott a Bizottság „jelentős mérlegelési mozgásterére”, illetve „széles mérlegelési mozgásterére”, e hivatkozások nem akadályozták meg a Törvényszéket abban, hogy jogi és ténybeli szempontból elvégezze a korlátlan és teljes felülvizsgálatot, amelyre köteles.

83 Az első és második jogalapot ennél fogva el kell utasítani.

A Chalkorral szemben kiszabott bírság felülvizsgálatának ésszerűtlen és önkényes jellegére, valamint a megtámadott ítélet e tekintetben való megfelelő indokolásának hiányára alapított, harmadik, illetve negyedik jogalapról

A felek érvei

84 E két jogalap a megtámadott ítélet 105–113. és 182–184. pontjára vonatkozik. E jogalapokat együtt kell megvizsgálni.

85 A megtámadott ítélet 105–113. pontjának szövege a következő:

„105. [...] A Törvényszék korlátlan felülvizsgálati jogkörében eljárva [...] úgy véli, hogy a Bizottság által alapul vett kiindulási összeg a kartell mindhárom ága által képviselt súlyhoz képest megfelelő jellegű, és a Chalkorra kiszabott bírság kiindulási összegét kell csökkenteni azon tény figyelembevételére érdekében, hogy a Bizottság a felperes felelősségét kizárólag a kartell harmadik ágában való részvétele tekintetében állapította meg.

106. Továbbá el kell utasítani a Bizottságnak a fenti 83. és 84. pontban kifejtett érveit, amennyiben azok azzal való érvelésként értelmezhetők, hogy a felperes SANCO-megállapodásokban való részvételének hiányát elegendően tükrözte a rá kiszabott bírság egyéniesített kiindulási összege. Ezen érv azon a feltevésen alapul, hogy a SANCO-csőveket nem értékesítő Chalkor piaci részesedését

valamennyi, sima, rézből készült vízvezetékcsöveket gyártó vállalkozás forgalmának – ideértve a SANCO-csövek értékesítését is – összesítése alapján számították ki.

107. Márpedig a SANCO-megállapodások és a kiterjedt európai megállapodások ugyanazon releváns piacot, azaz a sima, rézből készült vízvezetékcsövek piacát érintették. Ennélfogva a Bizottság a felperes érintett piacon való piaci részesedésének kiszámítása érdekében még a SANCO-megállapodások hiányában is köteles lett volna figyelembe venni a SANCO-csövek értékesítésével elért forgalmat.

108. A WICU- és Cuprotherm-megállapodásokat illetően azonban más a helyzet. E megállapodások a sima, rézből készült vízvezetékcsöveket nem helyettesíthető termékeket érintettek. A [vitatott] határozat (459) preambulumbekkezdéséből ugyanis kitűnik, hogy a sima, rézből készült vízvezetékcsövek és a műanyag szigetelésű, rézből készült vízvezetékcsövek elkülönült érintett piacokat jelentenek.

109. Ennélfogva azáltal, hogy a Bizottság a sima, rézből készült vízvezetékcsövek piacán tevékenykedő felperes piaci részesedését a sima, rézből készült vízvezetékcsövek piacán elért forgalomra és a műanyag szigetelésű, rézből készült vízvezetékcsövek piacán elért forgalomra tekintettel számította ki, a felperes esetében ténylegesen kisebb piaci részesedést, és ennélfogva alacsonyabb egyéniesített kiindulási összeget állapított meg, mint amelyet akkor állapított volna meg, ha a piaci részesedését kizárólag az azon piacon elért forgalomra tekintettel számította volna ki, ahol a felperes ténylegesen részt vett a kartellben.

110. Másodszor azon kérdést illetően, hogy azon tény, hogy az ötök csoportján belüli együttműködés intenzívebb volt, mint a kilencek csoportján belül, igazolta-e a bírságok tekintetében való eltérő bánásmódot, a következőket kell megjegyezni.

111. Mindkét csoport, azaz az ötök csoportja és a kilencek csoportja is tevékenykedett a kartell harmadik ága keretében, amely tekintetében a felperes felelősségét megállapították. A [vitatott] határozat (690) preambulumbekzdésében a Bizottság megállapította, hogy a felperes a mérete miatt nem az ötök csoportjának a tagja. A felperes e megállapítást nem vitatta.
112. Ennélfogva nem kifogásolható, hogy a Bizottság megállapította, hogy a felperes kiterjedt európai megállapodásokban való részvételének súlyát megfelelően figyelembe vette akkor, amikor a jogsértő vállalkozásokat a piaci részesedéseik alapján kategóriákba sorolta.
113. A fentiek összességére tekintettel kizárólag a felperesre kiszabott bírság összegét kell módosítani a SANCO-megállapodásokban való részvétele hiányának kifejezésre juttatása érdekében. E megváltoztatás konkrét következményei a lenti 183–186. pontban kerülnek kifejtésre.”

⁸⁶ A megtámadott ítélet 182–184. pontjának szövege a következő:

„182. [...] a [vitatott] határozatot meg kell változtatni, mivel a Bizottság a bírság összegének megállapításakor nem vette figyelembe azon tényt, hogy a felperes a SANCO-megállapodásokban nem vett részt.

183. Egyebekben a Bizottságnak a [vitatott] határozatban kifejtett megfontolásai, valamint a bírságok kiszámításának a jelen ügyben alkalmazott módja változatlan marad. A bírság végső összegét tehát a következőképpen kell kiszámítani.

184. A felperesre kiszabott bírság kiindulási összegét 10%-kal kell csökkenteni annak figyelembevétele érdekében, hogy a kartellben való részvételének súlya kevésbé volt jelentős, mint a »SANCO-gyártóké«. A felperesre kiszabott bírság új kiindulási összegét tehát 8,82 millió euróban kell megállapítani.”

87 Harmadik jogalapjával a fellebbező úgy érvel, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 104. pontjában helyesen állapította meg, hogy a Bizottság megsértette az egyenlő bánásmód elvét, amikor a bírságok összegének kiszámításakor elmulasztotta figyelembe venni azon tényt, hogy a KME Germany AG, korábban KM Europa Metal AG, a KME France SAS, korábban Tréfinétaux SA, valamint a KME Italy SpA, korábban Europa Metalli SpA által alkotott csoporttól, a Wieland-Werke AG-tól, továbbá a Boliden AB, az Outokumpu Copper Fabrication AB, korábban Boliden Fabrication AB és az Outokumpu Copper BCZ SA, korábban Boliden Cuivre & Zinc SA által alkotott csoporttól eltérően a fellebbező csak a kartell egyik ágában vett részt. A Törvényszék azonban önkényesen csökkentette 10%-kal a bírságot, noha e csökkentés igencsak szerénynek tűnik ahhoz, hogy tükrözze azon eltérő és lényegében nem vitatott körülményeket, amelyek között a Chalkor volt.

88 A Törvényszék azonban a bírság összegének felülvizsgálatakor nem követett elvi megközelítést, így például a csökkentést alapíthatta volna a sima, rézből készült vízvezetékcsövek piacán a SANCO-csövek értékesítése által kitett hányadra, azaz a figyelembe vett piactól függően 49%-kal vagy 37%-kal csökkenthette volna a bírságot, illetve arra tekintettel is csökkenthette volna a bírságot, hogy tévesen vették bele a bírság kiszámításának alapjába a Görögországban elért forgalmat. Ehelyett a Törvényszék a Bizottság által javasolt matematikai megközelítés egyszerű átvételére és a bírság önkényes csökkentésére szorítkozott, anélkül hogy elvekre alapított és matematikailag koherens megközelítést követett volna.

89 A fellebbező a Törvényszék e döntését a Törvényszéknek a fent hivatkozott Ventouris kontra Bizottság ügyben hozott ítéletben hozott döntésével hasonlítja össze. Ugyanazon, ezen ítélet 219. pontjában említett méltányossági és arányossági okokból a

Törvényszéknek a SANCO-, valamint a WICU- és Cuprotherm-piacnak a rézcsövek szélesebb piacából való kizárására figyelemmel 49%-kal, vagy pedig a sima, rézből készült vízvezetékcsövek szűkebb piacának kizárására figyelemmel 37%-kal kellett volna csökkentenie a bírságot.

- 90 Negyedik jogalapjával a fellebbező azt kifogásolja, hogy a Törvényszék nem indokolta meg megfelelően a megtámadott ítéletet. A Törvényszék a bírság kiindulási összegét 10%-kal csökkentette annak figyelembevétele érdekében, hogy a fellebbező kartellben való részvétele kevésbé volt jelentős, mint a „SANCO-gyártóké”, azonban semmilyen útmutatással nem szolgált annak érthetővé tétele érdekében, miért vélte úgy, hogy a 10%-os csökkentés rendezi a problémát. A Törvényszék, mivel egyetlen, általa alapul vett kritériumot sem adott elő, nem teszi lehetővé a Bíróság számára annak megállapítását, hogy a megtámadott ítélet sérti-e, vagy sem az arányosság elvét, és a Törvényszék által megállapított bírság megfelelően tükrözi-e a Chalkor jogsértésben való részvételének súlyát.
- 91 A Bizottság úgy érvel, hogy e jogalapok elfogadhatatlanok, mivel a fellebbező a bírság összegének újbóli értékelését kéri a Bíróságtól, ami a fellebbezés keretében nem tartozik a Bíróság hatáskörébe.
- 92 Másodlagosan a Bizottság úgy érvel, hogy a fellebbező a harmadik jogalapjával a megtámadott ítélet kifogásolására szorítkozik, anélkül hogy kifejtene, a Törvényszéknek milyen a jogi alapra támaszkodva kellett volna más döntést hoznia. A negyedik jogalapra válaszolva a Bizottság különösen úgy érvel, hogy a megtámadott ítéletnek a fellebbező által hivatkozott részeitől eltérő részei magyarázatot adnak arra, hogy a Törvényszék miért utasított el bizonyos, a fellebbező által a bírság csökkentése összegének vitatása érdekében előadott érveket.

A Bíróság álláspontja

- ⁹³ A görögországi értékesítéseket illetően először is a jelen ítélet 80. és 81. pontjára kell utalni.
- ⁹⁴ Meg kell állapítani, hogy a Törvényszék a megtámadott ítélet 105–113. és 183. pontjában indokolta meg a bírság összegének módosítására vonatkozó döntését. Ezen ítélet 109. pontjában először is hangsúlyozta, hogy a fellebbező piaci részesedése kiszámításának módszere kedvező volt a fellebbező számára, mivel e részesedést úgy számították ki, hogy a fellebbező forgalmát elosztották a sima, rézből készült vízvezetékcsövek piacán elért forgalmat és a műanyag szigetelésű, rézből készült vízvezetékcsövek piacán elért forgalmat kitevő összeggel, noha semmilyen, a WICU- és Cuprotherm-megállapodásokban való részvételt nem róttak a terhére.
- ⁹⁵ A Törvényszék továbbá a megtámadott ítélet 111. pontjában kiemelte, hogy a fellebbező nem vitatja azon, a vitatott határozat (692) preambulumbekzdésében megállapított tényt, hogy a fellebbező a mérete miatt nem vett részt az ötök csoportjában. A Törvényszék így megválaszolta a fellebbezőnek a megtámadott ítélet 77. pontjában összefoglalt érvét, miszerint a kilencek csoportjának tagjai között az együttműködés kevésbé volt intenzív, mint az ötök csoportjának tagjai között, és a vitatott határozat (690) preambulumbekzdésére utalással jóváhagyta a Bizottság azon érvét, miszerint a fellebbező kartellben való részvétele mennyiségileg vagy minőségileg nem különbözött a többi jogsértő vállalkozás részvételétől.
- ⁹⁶ A megtámadott ítélet 112. pontjában a Törvényszék jóváhagyta azon elvet, hogy a Bizottság a jogsértés súlyát úgy mérte, hogy a jogsértő vállalkozásokat piaci részesedéseik alapján kategóriákba sorolta. A Törvényszék ezen ítélet 183. pontjában ismételtén általánosan jóváhagyta a bírságok kiszámításának módszerét.

- 97 Ezen indokolás jogilag megkövetelt módon kifejti, hogy a Törvényszék milyen tényezőket vett figyelembe a fellebbezővel szemben kiszabott bírság csökkentésekor. Nem lehet kifogásolni, hogy a Törvényszék úgy döntött, a bírságot átalányösszeggel csökkenti, figyelemmel arra, hogy lehetetlen volt pontosan felmérni minden egyes tényező súlyát, amelyek közül egyesek a fellebbező előnyére, mások pedig a hátrányára voltak.
- 98 Továbbá a fellebbező nem bizonyíthatja az arányosság elvének megsértését kizárólag arra a forgalomra támaszkodva, amely kizárja a SANCO-, valamint a WICU- és Cuprotherm-megállapodásokat, illetve kizárólag a SANCO-megállapodásokat. Emlekeztetni kell ugyanis arra, hogy a valamely kartell által lefedett piac forgalma csupán a szankció összegének meghatározásakor figyelembe vehető számos tényező egyike.
- 99 Ami a Törvényszék által a fent hivatkozott Ventouris kontra Bizottság ügyben hozott ítéletben használt módszerrel való összehasonlítást illeti, hangsúlyozni kell, hogy az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben a Bizottság a Ventouris Group Enterprises SA-t két jogsértés miatt szankcionálta, noha az nem követett el csak egyet, míg a jelen ügyben a fellebbező az összetett, de egységes jogsértésnek csupán az egyik ágában vett részt. Továbbá a fent hivatkozott Ventouris kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 221. pontjából kitűnik, hogy a Törvényszék úgy módosította a bírság összegét, hogy tiszteletben tartotta a megtámadott határozat rendszerét és a Bizottság által a bírság meghatározásakor alkalmazott módszert. A Törvényszék éppen így járt el a megtámadott ítéletben is, amikor ezen ítélet 112. és 183. pontjában jóváhagyta a Bizottság által a jogsértés súlyának értékelésekor és a bírság kiszámításakor alkalmazott módszert.
- 100 Ebből következik, hogy ezen, a fent hivatkozott Ventouris kontra Bizottság ügyben hozott ítélettel való összehasonlításból nem lehet levonni egyetlen olyan érvet sem, amely lehetővé tenné a megtámadott ítélet indokolásának megkérdőjelezését, még ha az összehasonlítás releváns is lenne azon tény ellenére, hogy az előbbi ítélet olyan külön jogvitára vonatkozik, amelyben a felperes a jelen ügyben felhozottaktól eltérő jogalapokat fogalmazott meg, és amely olyan kontradiktórius vitára adott alkalmat, amelyben a Chalkor nem vett részt.

- 101 Amennyiben a fellebbező a Törvényszék által gyakorolt méltányosságot kérdőjelezi meg, meg kell állapítani, hogy a Törvényszék kizárólag méltányosságon alapuló határozata semmiképpen nem képezheti fellebbezés keretében a Bíróság általi felülvizsgálat tárgyát.
- 102 E körülmények összességére tekintettel a harmadik és a negyedik jogalap nem megalapozott.
- 103 Következésképpen a Chalkor által fellebbezésének alátámasztására felhozott jogalapok egyike sem fogadható el, ennélfogva a fellebbezést el kell utasítani.

A költségekről

- 104 Az eljárási szabályzat 69. cikkének 2. §-a alapján, amelyet ugyanezen szabályzat 118. cikke értelmében a fellebbezési eljárásban is alkalmazni kell, a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Mivel a Bizottság kérte, hogy a Bíróság a Chalkort kötelezze a költségek viselésére, és mivel az pervesztes lett, a jelen eljárás költségeinek viselésére kell kötelezni.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

1) A Bíróság a fellebbezést elutasítja.

2) A Bíróság a Chalkor AE Epexergasias Metallont kötelezi a költségek viselésére.

Aláírások